

ORTAÖĞRETİM DÜZEYİNDE FAİZSİZ BANKACILIK VE SİGORTACILIK ALANININ AÇILMASI VE BU ALANDA TEMATİK LİSE AÇILMASINA İLİŞKİN BİR ÖNERİ

Seyran ÖZCAN^a

İstanbul Üniversitesi, Türkiye

MAKALE BİLGİSİ

Makale Geçmişi:

Başvuru: 16 Şubat 2019
Kabul: 10 Temmuz 2019

JEL Sınıflandırma:

A21
A10
I20

Anahtar Kavramlar:

Tematik Lise,
Katılım Bankacılığı ve
Sigortacılığı,
Faizsiz Finans Eğitimi

ÖZ

Türkiye’de, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerine yönelik hem olumsuz izlenimlerin giderilmesi hem de söz konusu liselerin niteliğinin artırılması ve sektöre kaliteli, bilgi, beceri ve tecrübe ile donanmış bireylerin yetiştirilmesi hedefleriyle yıllardır birçok yapısal uygulamalar ve çalışmalar yapılmıştır. Özellikle eğitimin etkilendiği, bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişmesi dolayısıyla, son yıllarda gerek sektörün gereksinimleri ve faaliyet alanlarına göre, gerekse de bireylerin ilgi, istek ve becerilerine göre farklı okul türleri (Proje ve Tematik Liseler) ve yeni alanlar (Bilişim Teknolojileri, Uçak Bakım, Raylı Sistemler, Güneş Enerji Sistemleri vb.) açılmıştır. 2010’dan bu yana Türkiye’de de yapısal düzenlemelerle gelişmeye başlayan “Katılım Bankacılığı ve Sigortacılığı İşlemleri” ya da başka bir ifade ile “Faizsiz Finans İşlemleri ve Hizmetleri” alanında bilgi, tecrübe ve donanıma sahip, nitelikli bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Özellikle Türkiye’de, finansal okuryazarlık oranının da düşük olması sebebiyle artık bu alanda temel eğitimlerin verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda çalışmada, “Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık” alanının ortaöğretim düzeyinde de açılması gerektiği, alanın önemi ve alana olan ihtiyacın gerekliliğine değinilmiştir. Ayrıca söz konusu alanın Türkiye eğitim sisteminde, ortaöğretim düzeyinde, “Tematik Lise” kapsamında açılması, alanın alt dalları, müfredatı ve alanın uygulanabilirliği ile sürdürülebilirliğine ilişkin önerilerde bulunulmuştur.

^a **Sorumlu Yazar:** İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İslam İktisadı ve Finansı Doktora Programı, Türkiye. E-posta: syrn.ozcn@gmail.com,

Kaynak göster: Özcan, S. (2019). Ortaöğretim Düzeyinde Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık Alanının Açılması ve bu Alanda Tematik Lise Açılmasına İlişkin bir Öneri. *İslam Ekonomisi ve Finansı Dergisi*, 5(1) 93-114.

OPENING THE FIELD OF INTEREST-FREE BANKING AND INSURANCE AT SECONDARY EDUCATION LEVEL AND A SUGGESTION ON THEMATIC HIGH SCHOOL IN THIS AREA

Seyran ÖZCAN^b

Istanbul University, Turkey

ARTICLE INFO

Article history:

Received: Feb 16, 2019

Accepted: July 10, 2019

JEL Classification:

A21

A10

I20

Keywords:

Thematic High Schools,
Participation Free
Banking and Insurance,
Interest-Free Finance
Education

ABSTRACT

There were many studies have been conducted with an aim of elimination of negative impressions for Vocational and Technical High Schools and to enhance the quality of schools, by educating individuals and providing them required skills and experience. In particular, due to the development of information and communication technologies in the past few years, according to the requirements and areas of activity as well as the interest of individuals, needs and skills there are different types of schools (Project and Thematic High Schools) and new areas (Information Technologies, Aircraft Maintenance, Railway Systems, Solar Energy Systems, etc) were opened. Since 2010, the structural arrangements of "Participation Banks and Insurance Transaction" or in other words "Interest Free Financial Transactions and Services" has started being developed in Turkey. Therefore, there is an urgent need for qualified individuals who have a relevant knowledge and field experience. Particularly, owing to low financial literacy rate in Turkey, basic trainings should be provided in this area. In this context, the researcher aimed to study the importance of proposing on "Interest Free Banking and Insurance" courses in the high schools. In addition, curriculums and applicability of the stated area and its feasibility and sustainability should be introduced into the high schools, Thematic Schools as well as to Turkish Education system.

^b **Corresponding Author:** İstanbul University, Islamic Economics and Finance PhD Program, Turkey. E-mail: syrn.ozcn@gmail.com,

To cite this article: Özcan, S. (2019). Opening the Field of Interest-Free Banking and Insurance at Secondary Education Level and A Suggestion On Thematic High School in This Area. *Journal of Islamic Economics and Finance*, 5(1), 93-114.

© IZU International Research Center for Islamic Economics and Finance. All rights reserved.

Günümüz dünyasında her geçen gün gelişen teknoloji, yenilikçi bilgi ve üretim sistemleri yanı sıra değişen iş gücü ve finansal piyasalar, artan ihtiyaçlar karşısında hazırlıklı olmak, uyum sağlamak gerekmektedir. Her şeyin, birbiri ile bağlantılı ve birbirini destekleyici olduğu ve bu kadar hızlı aktığı bir süreçte en ufak bir gelişmenin dahi ıskalanması, belki birkaç yüzyıl geriye gitmekle eşdeğer bir kayıp olacaktır.

Ekonomi, politika, eğitim, sosyal hayat, inanç, finans, bilişim teknolojileri, uzay teknolojisi, kripto paralar vb. bir çok alanda bu gelişmeler yaşanmakta ve bu alanların birbirinden etkilenmemesi de mümkün görünmemektedir. Bu süreçte yaşanan bilgi, teknolojik gelişme ve yeniliklerden en çok etkilenen alanlardan birisi de hiç şüphesiz eğitimidir. Zira eğitim, hayatın her alanında vardır.

Yaşanan gelişmelerin bir başka boyutu da büyüme ve kalkınmaya olan etkileridir. Toplumların ve ekonomilerin sosyo-ekonomik gelişme ve kalkınmasında, yeniliğin, teknolojinin, beşeri sermayenin dolayısıyla nitelikli iş gücü ve eğitimin çok önemli katkısı olduğu bilinmektedir.

Nasıl ki bir ekonominin büyümesi ve gelişmesinde orta sınıfın önemli etkisi söz konusu ise, eğitimin de tabiri uygunsuz orta sınıfı olarak mesleki ve teknik eğitim çok önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla mesleki ve teknik eğitime gereken önemin verilmesi, ihtiyaca uygun ve sürdürülebilir kaliteli ve nitelikli alanların açılması ve bu alanlarda, teknolojik yenilik ve gelişmelerle paralel bir eğitimin verilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda gerek dünyada gerek Türkiye’de son zamanlarda hızla gelişen ve oldukça talep gören faizsiz finansal işlemlerde ve hizmetlerde, hem ihtiyaca uygun hem de sürdürülebilir bir alan olarak öngörülen “Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık” bölümünün ortaöğretim düzeyinde bir alan olarak açılması gerekmektedir.

Bu çalışmada, öncelikle Türkiye’deki mesleki ve teknik eğitimin mevcut durumuna değinilmiştir. Ardından, bugüne kadar mesleki ve teknik eğitimin gelişimine yönelik yapılmış proje çalışmalarına, mesleki ve teknik eğitimin hedefleri, öncelikleri ile mesleki ve teknik eğitimde ortaöğretim yapısı, Tematik Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Daha sonra ortaöğretim düzeyinde Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık alanının “Tematik Lise” bünyesinde açılmasına ilişkin bir öneriye yer verilmiştir. Söz konusu öneride alanın iki farklı alternatif yoluyla açılabileceği ve alternatiflere göre avantaj ve dezavantajlarına, alanın altında hangi alt dalların okutulabileceğine, müfredatında hangi derslerin olması gerektiği yahut olabileceğine ve bu alanın sürdürülebilirlik açısından geleceği hakkında öngörülerde ve önerilerde bulunulmuştur.

TÜRKİYE'DE MESLEKİ VE TEKNİK EĞİTİM

Eğitim hakkında bugüne kadar birçok tanım yapılmış ve eğitime ilişkin farklı yaklaşımlar söz konusu olmuştur. Yaygın olarak bilinen Ertürk (1975:12)'ün eğitim tanımı şu şekildedir: “Bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” Bir başka tanımla eğitim, içinde bulunulan dönemle uyum sağlayarak sürekli gelişerek değişen, bilgi, beceri ve tecrübeler doğrultusunda yenilenen bir süreçtir (Selçuk, 2018:12).

Geleneksel eğitim anlayışı ve yaklaşımlarda; eğitim, hayata hazırlık olarak görülmüş, modern yaklaşımlarda ise eğitim, hayata hazırlıktan ziyade hayatın tam da kendisi olduğu kabul edilmiştir (Yeşiltaş ve Kaymakçı, 2009:230). Eğitimin birincil amacının, bilgi toplumu olmanın gereği olan beceri ve yetkinliklerle donanmış, milli kültürle insanlığın evrensel değerlerini içselleştirmiş bireylerin yetiştirilmesi olduğu ifade edilmektedir (Selçuk, 2018:12).

Mesleki eğitim denildiğinde ise, bir toplumdaki bireylerin meslek edindirilip üretime katılmasını, o mesleğe ilişkin güncel bilgi, beceri ve tecrübelerin kazandırılması, bireyin ilgili mesleğe ilişkin tutum, davranış ve alışkanlıklarının olgunlaştırılmasının yanında fiziksel, düşünsel ve devinişsel yeteneklerinin geliştirilmesi sürecidir (Şencan, 2008:5).

Mesleki ve Teknik Eğitimin Gelişimine Yönelik Yapılan Proje ve Programlar

Türkiye’de ilk olarak ulusal düzeyde, mesleki eğitim geliştirme amaçlı 1978 yılında Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Eğitim Araştırmaları Merkezi ile Milli Eğitim Bakanlığı arasında Okul Sanayi Ortaklaşa Eğitimi Projesi (OSANOR) uygulanmıştır. Proje ilk olarak Adana, İstanbul, Bursa, İzmir gibi büyük şehirlerde bulunan bazı endüstri meslek liselerine uygulanmıştır. Projenin amacı, o yıllarda endüstri meslek lisesi öğrencilerinin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirilmesini sağlamanın yanında okul ve sanayinin ortaklaşa çalışabileceği bir sistem oluşturmayı (Akhun, 1980:12).

Daha sonra 2001 yılında Mesleki ve Teknik Eğitim Bölgeleri (METEB) projesi ile meslek lisesi öğrencilerinin MYO'lara sınavsız geçişi amaçlanmıştır. Günümüze kadar; Mesleki Eğitimi Geliştirme Projesi (METGE), Mesleki ve Teknik Eğitimin Modernizasyonu Projesi (MTEM), Mesleki ve Teknik Eğitimin Kalitesinin Geliştirilmesi Projesi (METEK), Mesleki Eğitim ve Öğretimin Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi (MEGEP), daha birçok proje ve program uygulanmıştır (Bolat, 2017). Uluslararası düzeyde ise, Hayat Boyu Öğrenme Programı (LLP) ve mesleki eğitime yönelik AB'nin desteklediği

Leonardo Da Vinci Programı ile mesleki eğitim desteklenmektedir (Bolat, 2017).

Son birkaç yılda ise, Türkiye’de, Mesleki ve Teknik Eğitim 2023 görünümü çerçevesinde gerek nitelik gerekse de nicel iyileştirme ve geliştirme hedefleriyle 2016 yılında yürürlüğe giren “Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” yayınlanmıştır (Karabatak, 2018:74).

Mesleki ve Teknik Eğitimin Hedefi

Öyle bir dönemde yaşıyoruz ki yarım yüzyıl ya da on yıl değil çok daha kısa bir zamanda bile hayatımızda inanılmaz değişimler meydana gelmektedir. Her şeyin dijitalleştiği günümüz dünyasında ve bu değişmeye paralel olarak etkilenen eğitimde de elbette değişimler ve gelişmeler olacaktır. Sanayi dönemi, bilgi dönemi, internet dönemi derken bu gün endüstri 4.0 döneminden bahsedilmektedir. Söz konusu değişmelere uyum sağlamak, çağı yakalamak için bireylerin, ülkelerin kendilerine yeni hedefler belirlemeleri kaçınılmazdır. Eğitim sektörünün bu anlamda söz konusu gelişme ve değişmelerden en çok etkilendiği ve çok önemli bir konu olduğu aşikârdır. Özellikle sektörle birebir ilişkili olan mesleki ve teknik eğitimin güçlendirilmesi ve gelişmelerle uyum sağlanması açısından, sürekli yeni kararlar ve yasal yapılandırmalara gidilmektedir. Bu bağlamda Türkiye’de mesleki ve teknik eğitimin hedefleri de endüstri 4.0 dönemiyle uyumlu yeniden belirlenmiştir.

Buna göre Milli Eğitim Bakanlığı’nın 2018 yılının Kasım ayında yayımlanmış olduğu Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü Raporu’nda Mesleki ve Teknik Eğitimin hedeflerini şöyle açıklamaktadır (MEB, 2018:21):

“Meslekî ve teknik eğitim sosyal ve ekonomik sektörler ile iş birliği içinde ulusal ve uluslararası meslekî yeterliliğe, meslek ahlakına ve meslekî değerlere sahip, yenilikçi, girişimci, üretken, ekonomiye değer katan ehil iş gücü yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Meslekî ve teknik eğitim ile bireylerin ilgi, yetenek ve mizaçları doğrultusunda uygun öğrenme fırsatlarının sunulduğu, iş ve meslek ahlakını merkeze alan yenilikçi, istihdama hazırlayan, iktisadi ve sosyal sektörlerin ihtiyaçlarına göre geliştirilen ve paydaşlarla iş birliği içinde sürekli yenilenen bir meslekî ve teknik eğitim sistemi oluşturulması amaçlanmaktadır. Meslekî ve teknik eğitimde sektörün iş gücü ihtiyacına cevap verebilecek niteliğe sahip, gelişen teknolojiye uyum sağlayabilen, paydaşların planlama ve karar alma süreçlerine etkin katıldığı bir yapının kurulması amaçlanmaktadır” (MEB, 2018:21).

Mesleki ve Teknik Eğitimin Öncelikleri

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2018 yılının Kasım ayında yayımlanmış olduğu Türkiye'de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü Raporu'nda Mesleki ve Teknik Eğitimin öncelikleri şu şekilde sıralanmıştır (MEB, 2018:21):

Mesleki ve teknik eğitimde yer alan öğrenciler açısından öncelikli hedefler; bireye mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri, tecrübelerle beraber değişime karşı esnek olacak yetkinliklerin kazandırılması, dijitalleşme sürecinde öğrencilere belirli alanlarda bilgi ve iletişim teknolojilerine yönelik temel yetkinliklerin yanında üst düzey becerilerin kazandırılmasıdır. Aynı zamanda mesleki ve teknik eğitim öğrencilerinin milli kültür bilinci ve iş ahlakı değerleriyle yetiştirmek ve mezun olan öğrencilerin üretime ve hizmete katılacak şekilde mezun etmektir. Mesleki ve teknik eğitimin işlevi ve etkinliği açısından hedefler ise; mesleki ve teknik eğitimi katılımcı bir anlayışla yönetip sürekli gelişimini sağlamak ve kalitesini yükseltmektir. Sektör ihtiyaçlarına cevap verecek nitelikli iş gücünü yetiştirmek, sektör ihtiyaçlarına uygun modüler öğretim programları hazırlamak, insan odaklı kalkınma anlayışı, ekonomik verimlilik ve rekabet edebilirliği arttırmak için eğitimin sosyal ve sektörel bütünleşmesini sağlamaktır (MEB, 2018:21).

Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Yapısı

Mesleki ve teknik liseler; 9, 10, 11 ve 12. sınıf olarak dört yıllık eğitimden oluşmaktadır. Dokuzuncu sınıfta ortak dersler, diğer yıllarda ise okul türüne göre alan, dal dersleri ve 12.sınıfta da yine dal dersleri yanında işletmelerde beceri eğitimi uygulamalı derslerin sonunda diploma verilmektedir.

Ortaöğretim mesleki ve teknik eğitim kapsamında okul türleri ve programları yapılan son düzenlemelere göre örgün eğitimde Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, Çok Programlı Liseler ve Mesleki Eğitim Merkezleri olarak üç türde, yaygın eğitimde ise, Mesleki Açık Öğretim Liselerinde eğitim verilmektedir (MEB, 2018). 2017-2018 Milli Eğitim İstatistiklerine göre mesleki ve teknik ortaöğretim kurumlarında 1.987.282 öğrenci eğitim almaktadır. Ayrıca Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde toplamda 54 alan ve 199 alt dalda öğretim programı yer almaktadır (MEB, 2018).

Tablo 1. Ortaöğretim Düzeyinde, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinde Mevcut Alanlar

Sıra No	Alan Adı	Sıra No	Alan Adı
1	ADALET	28	LABORATUVAR HİZMETLERİ
2	AİLE VE TÜKETİCİ HİZMETLERİ	29	MADEN TEKNOLOJİSİ
3	AYAKKABI VE SARACİYE TEKNOLOJİSİ	30	MAKİNE TEKNOLOJİSİ
4	BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ	31	MATBAA TEKNOLOJİSİ
5	BİYOMEDİKAL CİHAZ TEKNOLOJİLERİ	32	METAL TEKNOLOJİSİ
6	BÜRO YÖNETİMİ	33	METALÜRJİ TEKNOLOJİSİ
7	ÇOCUK GELİŞİMİ VE EĞİTİMİ	34	METEOROLOJİ
8	DENİZCİLİK	35	MOBİLYA VE İÇ MEKÂN TASARIMI
9	EĞLENCE HİZMETLERİ	36	MOTORLU ARAÇLAR TEKNOLOJİSİ
10	EL SANATLARI TEKNOLOJİSİ	37	MUHASEBE VE FİNANSMAN
11	ELEKTRİK- ELEKTRONİK TEKNOLOJİSİ	38	MÜZİK ALETLERİ YAPIMI
12	ENDÜSTRİYEL OTOMASYON TEKNOLOJİLERİ	39	PAZARLAMA VE PERAKENDE
13	GAZETECİLİK	40	PLASTİK TEKNOLOJİSİ
14	GEMİ YAPIMI	41	RADYO-TELEVİZYON
15	GIDA TEKNOLOJİSİ	42	RAYLI SİSTEMLER TEKNOLOJİSİ
16	GİYİM ÜRETİM TEKNOLOJİSİ	43	SAĞLIK HİZMETLERİ
17	GRAFİK VE FOTOĞRAF	44	SANAT VE TASARIM
18	GÜZELLİK VE SAÇ BAKIM HİZMETLERİ	45	SİVİL HAVACILIK
19	HALKLA İLİŞKİLER VE ORGANİZASYON HİZMETLERİ	46	SERAMİK VE CAM TEKNOLOJİSİ
20	HARİTA-TAPU-KADASTRO	47	TARIM
21	HASTA VE YAŞLI HİZMETLERİ	48	TASARIM TEKNOLOJİLERİ
22	HAYVAN YETİŞTİRİCİLİĞİ VE SAĞLIĞI	49	TEKSTİL TEKNOLOJİSİ
23	İNŞAAT TEKNOLOJİSİ	50	TESİSAT TEKNOLOJİSİ VE İKLİMLENDİRME
24	İTFAİYECİLİK VE YANGIN GÜVENLİĞİ	51	UÇAK BAKIM
25	KİMYA TEKNOLOJİSİ	52	ULAŞTIRMA HİZMETLERİ
26	KONAKLAMA VE SEYAHAT HİZMETLERİ	53	YENİLENEBİLİR ENERJİ TEKNOLOJİLERİ
27	KUYUMCULUK TEKNOLOJİSİ	54	YİYECEK İÇECEK HİZMETLERİ

Kaynak: <http://www.megep.meb.gov.tr> (E.T.05.01.2019)

Tematik Liseler ve Yasal Dayanakları

Tematik Liselerin açılmasına ilk yasal dayanak; 1 Eylül 2016 yılında 29818 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Millî Eğitim Bakanlığı Özel Program Ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumları Yönetmeliği” olmuştur. Daha sonra ise “Tematik ve Mesleki Anadolu Lisesi Olarak Eğitim ve Öğretim Yapacak Okulların Belirlenmesi, Yönetimi, Öğretmen Ataması, Yönetici Görevlendirilmesi, Öğrenci Kayıt/Nakil ve Geçişlerine İlişkin Usul ve Esaslar” yayımlanmıştır. Bu usul ve esaslara uygun şartları sağlayan öğretmen ve yöneticiler mülakatla, ilgili okullara atanırlar.

Ayrıca Tematik Liselerin kurulması, yönetici ve öğretmen atamaları, okulun iş ve işlemlerini yürütecek komisyon ve kurulların şartları ve koşullarına ilişkin bilgiler, ilgili kanunda yer almaktadır.

Tematik Lise, belli bir meslek alanında uzmanlaşmış olan ve birbirini tamamlayan en fazla üç alt dalda program uygulayan Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri okul türünde açılan ortaöğretim kurumlarıdır (Resmi Gazete, 2017).

Başka bir ifade ile “Tematik Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri, 25.08.2011 tarihli ve 652 sayılı Millî Eğitim Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 37’nci maddesinin dokuzuncu fıkrası kapsamında bir meslek alanında pilot uygulama olarak belirli eğitim reformu ve programları uygulamak ve faaliyet göstermek üzere Millî Eğitim Bakanlığınca belirlenen mesleki ve teknik Anadolu liseleridir” (Resmi Gazete, 2017).

Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma ve Ad Verme Yönetmeliği’nin 7.maddesinin 6.fıkrasının d bendinde; Tematik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi açılmasına ilişkin şu hususlar yer almaktadır (Resmi Gazete, 2017):

d) Tematik Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi açılması için;

- “1) İl/ilçe milli eğitim müdürlüklerince, bünyesinde uygulanacak meslek alanı ile ilgili orta ve büyük ölçekli işletmeler ve/veya bu işletmelerin temsilcisi olan kurum ve kuruluşlarla ve ihtiyaç duyulduğunda ilgili İŞKUR İl Müdürlüğü ile öğrencilerin işletmede beceri eğitimi ve stajı, mezuniyet sonrası istihdamları, öğretmenlerin mesleki gelişimleri, eğitim ortamlarının iyileştirilmesi vb. konuları içeren en az on yıl süreli iş birliği protokolünün veya protokollerinin yapılmış olması,*
- 2) Bir meslek alanında ve birbirini tamamlayan en fazla üç dalda program uygulaması,*
- 3) Aynı ilçede aynı alanda yalnızca bir tematik mesleki ve teknik Anadolu Lisesi açılması,*

- 4) Aynı ilde ikinci bir tematik mesleki ve teknik Anadolu Lisesi açılabilmesi için il toplam nüfusunun en az 2.000.000 olması; nüfusu 2.000.000'dan fazla olan illerde 2'den fazla okul açılabilmesi için her 1.000.000 nüfusa karşılık yalnızca 1 okul açılabilmesi,
- 5) Bünyesinde veya aynı eğitim bölgesindeki diğer okullara bağlı yeterli kapasitede pansiyonun bulunması gerekir” (Resmi Gazete, 2017).

Ayrıca ilgili Kanun'da Mesleki ve Teknik Ortaöğretim Kurumu bünyesinde program türü, alan ve alt dallarının açılabilmesi için İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu kararı gerekmekte olduğu belirtilmektedir. Aynı zamanda program türü, alan/dalların açılacağı kurumun yerleşim çevresinde yahut yakınlarında öğrencilerin uygulama yapabileceği alanla ilgili kurum, kuruluş, işletmelerin bulunması gerektiği ifade edilmektedir (Resmi Gazete, 2017).

Aynı Kanun'un, “Diğer Hususlar” başlığında ise, okul, program türü, alan/dalların açma ve kapatma yetkisinin ilgili Bakanlıkta olduğu, “Bakanlıkça belirlenecek alanlarda öğrencilerin staj ve işletmelerde mesleki eğitim konularında ilgili sektörle yapılan protokol, alanların açılış teklifleriyle birlikte ilgili genel müdürlüğe gönderilir” hükmü yer almaktadır (Resmi Gazete, 2017).

Türkiye’de Mevcut Tematik Liseler

Türkiye’de ilk olarak “Tematik Lise” adı altında 2016 yılında Antalya ilinin Aksu ilçesinde “Aksu Uçak Bakım Teknolojileri Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi” açılmıştır. 2016 yılından bu yana ise, 19 Mesleki ve Teknik Anadolu Tematik Lisesi, 8 Tematik Spor Lisesi olmak üzere toplamda 27 Tematik Lise açılmıştır. Türkiye’de mevcut ve eğitim-öğretime başlamış olan tematik liselerin isimleri ve buldukları şehirler Tablo 2 ve Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tematik liselere alınacak olan öğrencilerin değerlendirmesi, puan türü olan 500 tam puan üzerinden yapılmaktadır. TEOG puanlarının %70’i ile sektör temsilcilerinin de yer aldığı tematik lisenin yönetim kurulunca yapılacak olan yetenek-beceri sınavının %30’u belirleyici olmaktadır. Başka bir deyişle söz konusu liselere TEOG tercihleri başlamadan önce tematik liselerin öğrenci alımı gerçekleşmekte olup okul türü ve alana göre çeşitli beceri, yetenek vb özel sınavlara tabi tutularak öğrenci alımı yapılmaktadır (www.devlette.com).

Tablo 2. Türkiye Genelinde Açılan Tematik Spor Liseleri

Sıra No	İl Adı	Okul Adı
1	ANKARA	Ankara TVF Spor Lisesi (Voleybol)
2	ANTALYA	Alanya Mevlit Çavuşoğlu Spor Lisesi (Yüzme, Bisiklet)
3	ERZİNCAN	Erzincan Sabahat Hanım Spor Lisesi (Atletizm)
4	ERZURUM	Erzurum Aziziye Spor Lisesi (Buz Pateni, Curling, Kayak, Buz Hokeyi)
5	ESKİŞEHİR	Eskişehir Tepebaşı Eğitimciler Spor Lisesi (Basketbol)
6	İSTANBUL	İstanbul Türkiye Futbol Federasyonu Meral-Celal Aras Spor Lisesi (Futbol)
7	İZMİR	İzmir Foça Spor Lisesi (Futbol)
8	SAMSUN	Samsun İlkadım Gülizar- Hasan Yılmaz Spor Lisesi (Uzakdoğu sporları)
9	SAKARYA	Sakarya Serdivan Spor Lisesi (Su sporları)
10	SİVAS	Sivas Ahmet Ayık Spor Lisesi (Güreş, Boks)

Kaynak: <https://www.sporlisesi.info/2017/06/tematik-spor-liseleri-ve-branslar.html> E. T. 15.12.2018

Tablo 2’de, Türkiye genelinde açılan Tematik Spor Liseleri, belli bir spor dalında uzmanlaşmaya yönelik olarak açılmış olan tematik liselerdir.

Tablo 3’teki: Türkiye Genelinde Açılan Tematik Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerine bakıldığında genel olarak şehirlerin ön plana çıktığı, gelişmiş ve ihtiyaç duyulan alanlarda tematik liselerin açıldığı görülmektedir.

Bursa’da gelişmiş olan mobilyacılık sektörünün geleceği ve meslek lisesi mezunlarının istihdamı için “Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Teknolojisi” teması ile bir “Tematik Lisesi” açılmışken, İzmir Çeşme’de de deniz turizmi sektörünün gelişmişliği ve sektörün devamını sağlayacak, ihtiyaç olacak işgücü için “Denizcilik Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi” açılmıştır. Öte yandan, günümüzde gelişmiş bankacılık ve finans sektörüne bakıldığında bu alanda ihtiyaç duyulan, ortaöğretim düzeyinde bir tematik ya da proje lisesi mevcut değildir. Özellikle son yıllarda gelişen faizsiz bankacılık ve sigortacılık alanlarında daha fazla yetişmiş ve donanımlı bireylere ihtiyaç duyulmaktadır. Dolayısıyla, faizsiz finans sektörünün gelişmesi ve sektörün sürdürülebilirliği için bu alanda da bir tematik lise ihtiyacı söz konusudur.

Tablo 3. Türkiye Genelinde Açılan Tematik Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri

Tablo 3. Türkiye Genelinde Açılan Tematik Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri

Sıra No	İl Adı	İlçe Adı	Okul Adı
1	ADANA	SEYHAN	Motorlu Araçlar Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
2	ANKARA	YENİMAHALLE	Kimya Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
3	ANKARA	ETİMESGUT	Cezeri Yeşil Teknoloji Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
4	ANTALYA	AKSU	Aksu Uçak Bakım Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
5	BURSA	İNEGÖL	Hacı Sevim Yıldız Mobilya ve İç Mekân Tasarımı Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
6	ERZURUM	YAKUTİYE	Erzurum Yakutiye Elektrik-Elektronik Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
7	İSTANBUL	KÜÇÜKÇEKMECE	Küçükçekmece Kuyumculuk Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
8	İSTANBUL	KÜÇÜKÇEKMECE	Küçükçekmece TASEV Ayakkabı ve Sarraciyeye Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
9	İSTANBUL	KÜÇÜKÇEKMECE	PAGEV Plastik Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
10	İSTANBUL	PENDİK	Pendik Halil Kaya Gedik Metal Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
11	İSTANBUL	PENDİK	Pendik Nuh Kuşçulu Seramik ve Cam Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
12	İSTANBUL	ÜSKÜDAR	Bağlarbaşı Pazarlama ve Perakende Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
13	İSTANBUL	ZEYTİNBURNU	Zeytinburnu TRİSAD Tekstil Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
14	İZMİR	ÇEŞME	Çeşme Ulusoy Denizcilik Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
15	KOCAELİ	DİLOVASI	Yılport Ulaştırma Hizmetleri Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
16	KONYA	BEYŞEHİR	Huğlu Makine Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
17	SAKARYA	ARİFİYE	Sakarya Ticaret ve Sanayi Odası Motorlu Araçlar Teknolojisi Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
18	SAMSUN	TEKKEKÖY	Tıbbi Cihaz Teknolojileri Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi
19	SİVAS	MERKEZ	Sivas Bilişim Teknolojileri Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi

Kaynak: <http://mtegm.meb.gov.tr> adresinden Mesleki ve Teknik Eğitimde Endüstri 4.0 Dönüşümü Kitapçığından derlenmiştir. (E. T. 15. 12. 2018)

FAİZSİZ BANKACILIK VE SİGORTACILIK ALANINDA TEMATİK LİSE AÇILMASINA YÖNELİK BİR YAKLAŞIM

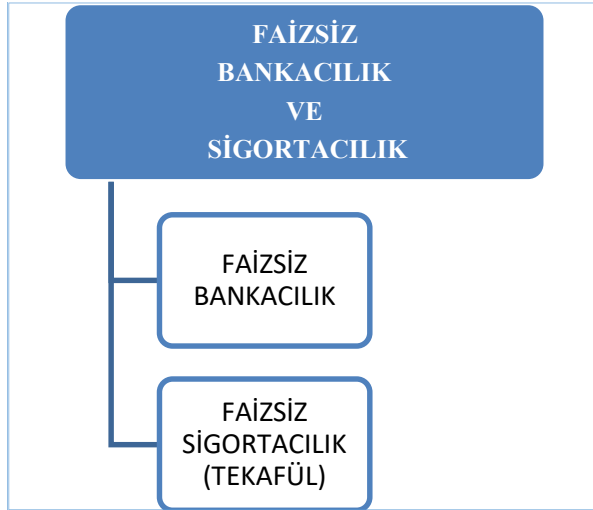
3308 sayılı Meslek Eğitim Kanunu'na göre "**Meslek Alanı**", "ortak özelliklere sahip birden fazla meslek dalını içeren; bilgi, beceri, tutum, davranış ve istihdam olanağı sağlayan alanı; "**Meslek Dalı**", bir meslek alanı içinde yer alan ve belirli konularda uzmanlaşmaya yönelik bilgi, beceri, tutum, davranış gerektiren ve istihdam olanağı sağlayan iş kollarından her birini ifade eder" (3308 Sayılı Meslek Eğitim Kanunu).

Türkiye'de, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin mevcut 54 alan ve 199 alt dalı vardır. Yıllardır ortaöğretimde Muhasebe ve Finansman alanı alt dalı olan Borsa ve Finans Hizmetleri ile Pazarlama ve Perakende alanının alt dalı olarak Sigortacılık eğitimi verilmektedir. Günümüz finans ve ekonomi alanında -özellikle son yıllarda- hızla gelişen ve artan faizsiz finans kurumları, faizsiz finansal araçlar, piyasalar, bu alanda nitelikli iş gücü gereksinimleri dikkate alındığında "Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık" alanının ortaöğretim düzeyinde açılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık Alanı ve Alt Dalları:

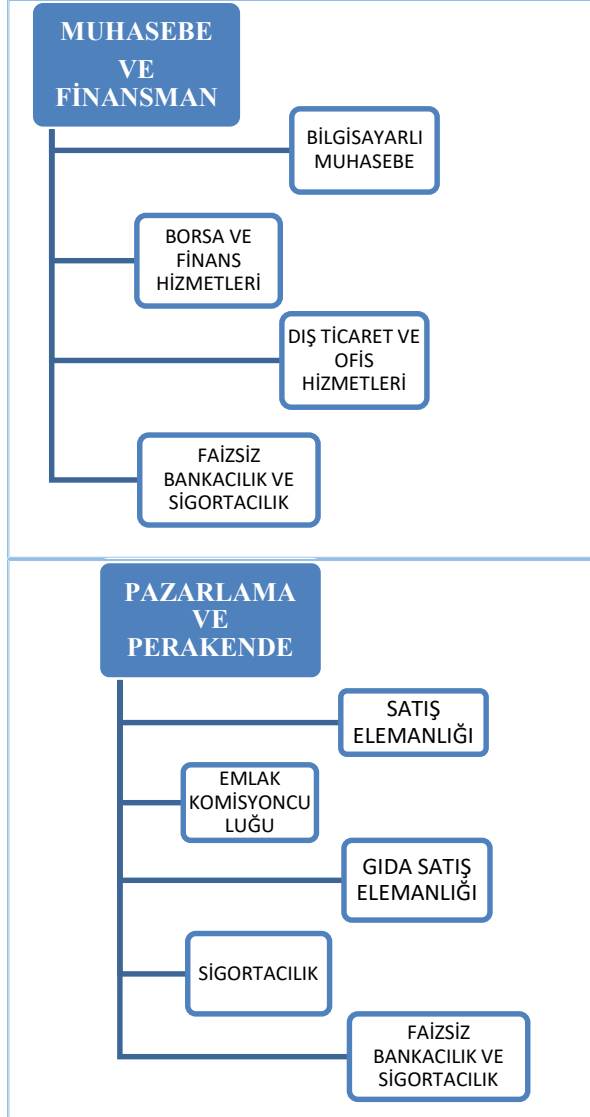
1.ALTERNATİF

Şekil 1. Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü Alan ve Alt Dalları

2.ALTERNATİF

Şekil 2. Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık bölümünün mevcut alanlar altında yeni bir dal olarak açılması.

Yukarıdaki şekillerde, “Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık” birinci alternatifte göre şekil 1’de olduğu gibi münferit bir alan olarak ve alanın alt dalları;

- Katılım Bankacılığı/Faizsiz Bankacılık,
- Katılım Sigortacılığı/Faizsiz Sigortacılık (Tekafül) olarak açılabilir.

Öte yandan ikinci alternatifte şekil 2’de olduğu gibi mevcut olan alanların altında da yeni birer alt dal olarak açılabilirler.

Ancak mevcut olan alanlar Muhasebe ve Finansman ya da Pazarlama ve Perakende alanlarının alt dalları olarak açılması durumunda çok fazla görünür ol(a)mayacakları ve ilgili alan altında seçmeli birer alt dal olarak çok fazla tercih edil(e)memesine sebep olacaktır. Dahası Muhasebe ve Finansman yahut Pazarlama ve Perakende alanlarını tercih eden öğrencilerin birincil tercihleri ilgili alanla direkt ilişkili olan bilgisayarlı muhasebe ya da satış elemanlığı olması ihtimali daha yüksektir. Nitekim Türkiye’deki söz konusu alanların alt dallarının tercihlerine bakıldığında Muhasebe ve Finansman alanının “Dış Ticaret Hizmetleri” yahut “Borsa ve Finans Hizmetleri” alt dalları neredeyse hiç tercih edilmemektedir. Aynı şekilde Pazarlama ve Perakende alanının da genel olarak “Satış Elemanlığı” ya da “Sigortacılık” alt dalları büyük çoğunlukla tercih edilmiştir. Söz konusu mevcut alanların altında alanlarla dolaylı ilişkili olan “Faizsiz Bankacılık Ve Sigortacılık” pek tercih edilmeyecektir. Dolayısıyla bu bölümün açılmasındaki asıl amaç gerçekleşmemiş olacak ve açılmasının pek anlamı kalmayacaktır.

Bu bağlamda “Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık” alanının bilinirliği, gereken ilgi ve önemin verilmesi, geleceği ve gelişmesi için birinci alternatifte olduğu gibi açılması daha amaca yönelik olacağı düşünülmektedir.

Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık Alanı Çerçeve Öğretim

Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık (Tekafül) alanının açılması durumunda elbette işin ehli olan yetkililerce, MEB-Talim ve Terbiye Kurulu-Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi Müdürlüğü tarafından belirlenen alana uygun çerçeve program uygulanacaktır. Bununla beraber alana ilişkin müfredatın söz konusu, açılması önerilen Tematik Lisenin paydaşları olacak taraflarca da belirlenmesi mümkündür. Zira faizsiz finans sisteminde, gerek akademik camiada, bu alanda; lisans, lisansüstü programlarda ders veren üniversite ve araştırma merkezleri, gerekse de uygulama alanlarındaki kurum ve kuruluşlar mevcuttur.

Türkiye’de İslam İktisadı ve Finansına yönelik başta İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi (İSEFAM)³, İstanbul Üniversitesi (İSİFAM)⁴, Marmara Üniversitesi gibi pek çok üniversitede, İslam İktisadı ve Finansı Uygulama ve Araştırma Merkezleri mevcut olup bu alanda çalışmalar yapılmaktadır. Aynı zamanda lisans programları; Sabahattin Zaim Üniversitesi ve KTO Karatay Üniversitesi, lisansüstü programları; Sakarya Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, Sabahattin Zaim Üniversitesi, Marmara Üniversitesi,

³ Sakarya Üniversitesi İslam Ekonomisi ve Finansı Uygulama ve Araştırma Merkezi

⁴ İstanbul Üniversitesi İslam İktisadı ve Finansı Uygulama ve Araştırma Merkezi

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Bingöl Üniversitesi ve Aksaray Üniversitesi gibi pek çok üniversitede bulunmaktadır.

Bunların yanında, İslam İktisadi ve Finansı alanına katkı sağlayan bağımsız araştırma merkezleri, Katılım Bankaları ve Neova gibi finans kurumları, Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB), Katılım Sigortacılığı Derneği gibi meslek birlikleri ile Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK), Türkiye Katılım Bankaları Birliği Merkezi Danışma Kurulu (TKBB) gibi denetleyici ve düzenleyici kurumlar mevcuttur.

İslam İktisadi ve Finansı alanında mevcut, bahsi geçen kurumlar ile MEB arasında protokol imzalanarak ortak kararlarla, bu alanın gelişimine katkı sağlayacak verimli, etkin bir müfredatın belirlenmesi de elbette mümkündür.

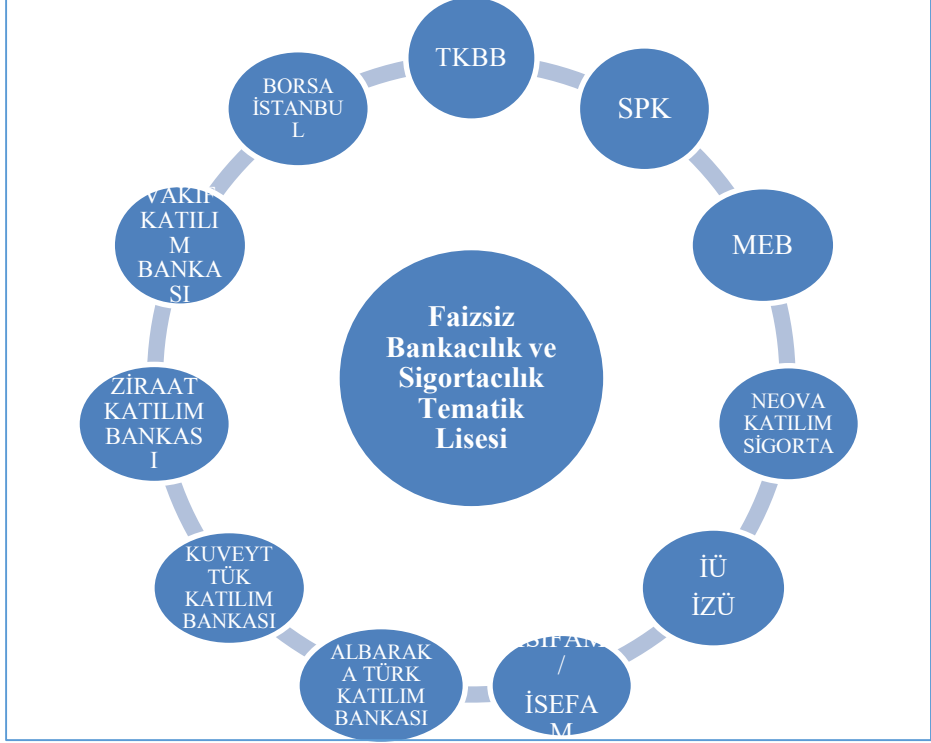
Yükseköğretimde, özellikle, 2017-2018 ile 2018-2019 Eğitim-Öğretim yılında, İslam İktisadi ve Finansı bölümünde açılan kontenjanların neredeyse tamamı dolmuş olup söz konusu alana, lisansüstü programlarda da ilgi artmıştır.⁵ Bu bağlamda, gerek alana ilişkin araştırma çalışmalarının ve kurumların yaygınlaşması gerekse de alana olan ilgi ve talebin artması dolayısıyla da lisans ve lisansüstü programlara hazırlayıcı nitelikte olacak ortaöğretim düzeyinde tematik lise kapsamında faizsiz bankacılık ve sigortacılık teması ile bir lisenin açılması ihtiyaç haline gelmektedir.

Alan öğrencilerine, 9-10-11 ve 12. sınıflarda alması gereken ortak kültür dersleri yanında, öncelikle, 9 ve 10.sınıfta; Finansal okur-yazarlık, İslami Finansın kavramsal çerçevesi, Katılım Bankacılığı nedir? Konvansiyonel bankalardan farkları nelerdir? Tekafül Sigortacılık, İslam İktisadi gibi konularda, anlamaya, kavramaya yönelik temel bilgiler verilebilir. Daha sonra 11 ve 12.sınıfta dal seçimine göre, uygulamaya, tartışmaya ve yorumlamaya yönelik kazanımlar içeren bir öğretim programı eklenebilir. Böylece, etkin bir müfredat, sektör işbirliği ile teknolojik, uygulamalı bir öğretimle yükseköğretime geçiş yapmak isteyen, alanında temel bilgilere sahip, ilgili ve istekli öğrenciler yetişir. Diğer taraftan, yükseköğrenimi düşünmeyip liseden mezun olduktan sonra çalışma hayatına atılmak isteyen öğrenciler de alanında teori ve pratiğe sahip olarak sektörde istihdam edilebilir. Özellikle alanın Tekafül Sigortacılık dalı mezunları, ilgili sektörde çok daha rahat istihdam edilebilir. Zira mevcut Sigortacılık alt dalından mezun olan meslek lisesi mezunları belirli bir uygulama süresi sonunda işyeri açma belgesi almaktadırlar. Ayrıca isterlerse, sektördeki sigorta şirketlerinin çeşitli departmanlarında çalışabilmektedirler.

⁵ <https://yokatlas.yok.gov.tr/lisans-bolum.php?b=63020>

Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık Tematik Lisesi Muhtemel Paydaşları

Şekil 3. Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık Mesleki ve Teknik Anadolu Tematik Lisesi Muhtemel Paydaşları

Genel olarak Tematik Liselerin paydaşları lisedeki eğitim, finans ve istihdam alanlarında, MEB ile ortak, iş birliği içerisinde kararlar alıp söz konusu kararların yürütülmesi ve denetlemesinde de etkin rol oynarlar. Türkiye’de mevcut tematik liselerde alanın gereksinimlerine uygun uygulama sınıfları oluşturulur. Bu sınıflarda gerekli olan tüm araç-gereç, materyal, eğitim gibi desteklerde bulunmaktadır. Tematik liseler, imkânlar dâhilinde uygun bir bölgede yeni inşa edilebileceği gibi mevcut bir mesleki ve teknik lisenin bünyesinde yeni bir alan olarak da açılabilir. Örneğin; İstanbul’da Pazarlama ve Perakende Alanında, Tematik Lise olarak seçilen Üsküdar Bağlarbaşı Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi’nde MEB ile ortak protokol imzalayan sektörün önde gelen işverenleri tarafından okulda uygulama sınıfları açılmıştır. Bu sınıflar, şirketlerin marka ürünleri ve stantlarıyla desteklenmiş olup öğrencilerin birebir satış elemanlığı, müşteri yönetimi, kasiyerlik gibi meslek uygulamalarını yaparak-yaşayarak daha verimli öğrenmeleri sağlanmaktadır.

Ayrıca işverenler ya da şirkete bağlı uzmanlar tarafından ihtiyaç duyulduğunda, belirli aralıklarla okulda, seminer, konferans gibi sosyal eğitim ve etkinlikler de yapılmaktadır. Öğrenciler, staj dönemlerinde protokol imzalanan kurumlarda, “işletmelerde beceri eğitimi dersi” kapsamında uygulama yapmaktadırlar. Böylece mezunlar, staj dönemlerini, alanı ile kimi zaman alakasız, kimi zaman amatör herhangi bir işyerinde değil, aldıkları teorik eğitimleri ile doğrudan ilişkili, sektördeki ilgili profesyonel kurumlarda yapma imkânı bulmaktadır. Sonuç olarak, Sektör-Okul işbirliği ve Eğitim-İstihdam-Üretim anlayışı ile mesleğinde daha başarılı, daha verimli, sağlıklı ve mesleğini seven bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir.

Aynı okul türünde, MEB ve ilgili kurumlar arasında bir protokolle benzer uygulamalar, “Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık” alanında da yapılabilir. Söz konusu Tematik lise, protokol ortaklarından herhangi birinin ismi ile de kurulabilir. Örneğin, Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB) Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık Tematik Lisesi ya da İstanbul Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık Tematik Lisesi/Sabahattin Zaim Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık (Tekafül) Tematik Lisesi gibi.

MEB’in yetkisiyle açılacak olan lisenin, Faizsiz Banka ve Sigortacılık teması ile doğrudan ilişkili olan kurumlarla (TKBB ya da NEOVA gibi) protokol imzalaması, uzmanlık gerektiren temaya ilişkin, hem öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim hem de öğrencilerin ve sektörün ihtiyacına uygun eğitimler verilmesini sağlayacaktır.

Söz konusu tema, MEB-Üniversiteler işbirliğiyle de açılması mümkün bir seçenektir. Nitekim 2019-2020 eğitim-öğretim döneminde açılması planlanan ve İstanbul Teknik Üniversitesi ile Milli Eğitim Bakanlığı’nın işbirliği ile Ziya Kalkavan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi için protokol imzalanmıştır. Söz konusu anlaşmaya göre lise müdürlüğüne İTÜ öğretim üyelerinden seçilebilecek, öğretim elemanları ders verebilecek ve öğrenciler üniversitenin her türlü eğitim, yerleşke, teknopark imkânları ile sosyal, kültürel olanaklarından faydalanarak daha iyi yetiştirilecektir. Aynı zamanda üniversitenin ilgili lisans bölümünü tercih etmeleri durumunda burs imkânı da sağlanacaktır. (<http://www.meb.gov.tr/itu-ile-mesleki-egitim-alaninda-is-birligi/haber/17859/tr>; E.T.20.01.2019).

Bu bağlamda Türkiye’de, Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık alanında öncül çalışmalar yapan, alanda lisans/lisansüstü programlar açan İstanbul Üniversitesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sakarya Üniversitesi, KTO Karatay Üniversitesi gibi üniversiteler tarafından da “Faizsiz Bankacılık” ya da “Tekafül Tematik Lisesi” gibi temalarla MEB ile işbirliği yapılabilir.

Böylece, hem İslam İktisadı, Faizsiz Finans, Katılım Bankacılığı, Katılım Sigortacılığı alanlarının gelişmesi ve yaygınlaşmasına katkı sağlanmış olunacak

hem de mezun olan öğrencilerin söz konusu üniversitelere ek puanla yerleşmeleri ya da burslu okumaları ve aynı zamanda üniversitelerin faizsiz finans bölümlerine de alanda temel eğitime sahip, nitelikli öğrenciler kazandırılmış olacaktır.

Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık Tematik Lisesinin Gerekliği, Mezunlarının İstihdamı ve Geleceğinin Desteklenmesine İlişkin Türkiye'nin 2023 Vizyonundaki Hedefleri

Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık Alanı, ortaöğretim düzeyinde açıldığı takdirde mezunları, öncelikli olarak alanla ilgili yükseköğrenime yönlendirme yapılması daha uygun olacağı düşünülmektedir. Başka bir ifade ile bölümün öncelikli hedefi yükseköğrenimde mevcut olan/olacak İslam Ekonomisi, İslam İktisadı ve Finansı, Katılım Banka ve Sigortacılığı gibi bölümlere hazırlık niteliğinde, hazır bulunuşlukları⁶ yüksek, nitelikli ve alana ilgi duyan öğrenciler yetiştirme olmalıdır. Zira ortaöğretim düzeyinde mevcut katılım banka ve sigorta kurumlarında staj yapılması mümkün olsa da mezunların direkt katılım bankalarında istihdamı için üst düzey bilgi ve becerilerin kazandırılması gerekmektedir. Dolayısıyla öncelikli olarak üniversiteye yetiştirme odaklı düşünülebilir. Ancak mezunlar isterlerse de, mezun olur olmaz, sektördeki ilgili kurum ve kuruluşların çeşitli departmanlarında, sahip oldukları bilgi ve beceri düzeylerine göre istihdam edilebilmeleri için MEB ve sektördeki paydaşların imzalayacağı protokollerde gerekli düzenlemeler ve desteklemeler yapılması da mümkün olabilir.

Katılım Sigortacılığı alanı için mezunlar direkt mevcut sigorta kurumlarında çeşitli departmanlarda istihdam edilebilirler. Nitekim pazarlama ve perakende alanında sigortacılık bölümünden mezun olan öğrencilere, gerekli şartları ve staj eğitimini tamamladıkları takdirde iş yeri açma belgesi verilmektedir. Dolayısıyla mezunlar kendilerine ait işyeri açabilme belgesine sahip oldukları gibi herhangi bir sigorta şirketinde de çalışabilmektedir. Bunun yanında mezunlar isterlerse yükseköğrenimlerine devam edebilirler.

Türkiye'nin "Eğitim 2023 Vizyonunda" Mesleki ve Teknik Eğitime ilişkin hedefleri arasında;

- Mesleki ve teknik eğitimin hak ettiği değerin artırılmasının sağlanacağı,
- Mesleki ve teknik eğitimde sektörle birlikte eğitim-istihdam-üretim anlayışı ile iyi uygulamaların örnekleri medya platformlarındaki görünürlüğü artırılması sağlanacağı,

⁶ Yeni bir öğrenme yaşantısının gereklerine uygun olan bilişsel, duyuşsal, devinişsel yeterlik ve özelliklerin tümü.

- Mesleki eğitimden mezun olan öğrencilere sertifikalı eğitim, nano kredili dersler, endüstri ve akademinin birlikte akredite ettiği dersler ve benzeri imkânların sağlanacağı,
- Öğrencilerin sürekli kendilerini yeni bilgi ve beceriler ile güncellemeleri için imkânların sağlanacağı,
- Mesleki ve teknik ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilere özel burs imkânlarının sağlanacağı,
- Mesleki ve teknik ortaöğretimde öğrenim gören öğrencilerin yükseköğretime geçişte kendi mesleki alanlarını tercih ettikleri takdirde kolaylık sağlayacak çalışmaların yapılacağı,
- Öğrencilerin işbaşı eğitim ve yabancı dil gelişimleri için yurt dışı hareketlilik projelerinin yapılacağı,
- Sektördeki liderlerle işbirliği ve diyalog halinde olunacağı ve mesleki eğitim mezunlarına istihdamda öncelik verilmesi gerektiği gibi pek çok hedefler yer almaktadır (MEB, 2018, 2023 Eğitim Vizyonu).

Milli Eğitim Bakanlığı'nın "Eğitim 2023 Vizyonu" ile Mesleki ve Teknik Anadolu liselerine yönelik belirlediği hedefleri göz önüne alındığında, dünyada yaşanan gelişmeler, ortaya çıkan yeni mesleklere, yeni eğitim anlayışı ile yaklaştığı ve desteklediği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda, Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık bölümünün de günümüzde ihtiyaç haline gelen yeni bir meslek ve eğitim alanı olduğu görülmektedir. Dolayısıyla, Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık bölümünün ortaöğretim düzeyinde açılmasının gerekli olduğu ve açıldığı takdirde de bölüme talep olacağı, bölümün gerek sektör gerekse de MEB tarafından destekleneceği ön görülmektedir.

Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık Tematik Lisesi İçin Öngörülen Olumlu ve Olumsuz Durumlar

Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık Tematik Lisesinin açılmasına ilişkin öngörülen olumlu ve olumsuz durumlar şöyledir:

Olumlu:

- Bölümün yeni ve gelişime açık olması sebebiyle istenilen talebin sağlanabilmesi,
- Mezunların MYO'lara sınavsız geçişinin olması,
- Fakültelerin, aynı bölümleri tercih edildiği takdirde ek puan ve burs imkânının sağlanabilmesi,
- Mezunların protokol anlaşması yapılan kurumla, ilgili sektörde staj yapabilmesi ve istihdam edilebilmesi,
- Açılan alanda her sene kontenjan planlamasının yapılabilmesi,

- Öğrencilerin alana uygun tüm eğitim öğretim materyallerinin olduğu teknoloji donanımlı, uygulama sınıflarında ders işleyebilmesi,
- MEGEP projesinin modül imkanlarından faydalanılması,
- MEB bünyesinde alanda yetkin öğretmenlerin olmaması durumunda sektörün ve üniversitelerin uzman eğitimcileri tarafından ayrıca eğitim verilebilmesi,
- Sektördeki paydaşlar ile birlikte eş zamanlı alanında güncel bilgileri edinebilmesi,
- Belirli periyotlarla sektörün uzmanları ve akademisyenler tarafından alana ilişkin okulda konferans, seminer, panel yapılabilmesi,
- Öğrencilerin, üniversitelerde yapılacak olan alana ilişkin sempozyum ve konferanslara katılabilme imkanlarının olabilmesi,
- Sektöre nitelikli elemanların kazandırılması,
- Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık alanının bilinirliğinin artması,
- Faizsiz Finans Sisteminin gelişmesine katkı sağlanması,
- İnternet tabanlı, alan alt dalı dersleri için güncel paket programlarının kullanılması,
- Ülkemizde Faizsiz Sigortacılık işlemleri ve Katılım Bankalarının sayısının artması dolayısıyla staj ve istihdam konusunda imkânların ve alternatiflerin genişlemesi, öğrencilerin staj yeri tercih seçeneklerinin artması.
- Bu alanda muhtemel paydaşların fazla olması dolayısıyla maddi-manevi desteklerin ve imkânların sağlanması.

Olumsuz:

- Alanın yeterince ve doğru bir şekilde tanıtılmaması durumunda talebin azalabilmesi,
- Kontenjan fazlası alım durumunda mezunların istihdam oranının azalabilmesi,
- Ortaöğretim düzeyinde faizsiz bankacılık ve sigortacılık alanının kurulması için “çok erken olduğu” ve “derslerin ağır geleceği” gibi yanlış bir algının olması dolayısıyla zaman kaybı yaşanması,
- Alanın açılmasına ilişkin yasal dayanaklar ve konu hakkında yeterince bilgi sahibi olunmaması,
- Öğretim noktasında, MEB bünyesinde, faizsiz finans branşında kadrolu öğretmenlerin henüz olmaması ya da bu alanda lisansüstü eğitim alan öğretmen sayısının çok az olması.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sonuç olarak bu çalışmada, İslam iktisadı ya da faizsiz finansın sağlam temeller üzerine inşa edilebilmesi için bu konuda eğitimin, temelden ele alınması gerektiği, dolayısıyla temelden bir eğitimin verilmesi amacıyla ortaöğretim düzeyinde de bir kurumun açılmasının gerekliliği ortaya konulmuş olup eğitim ayağına ilişkin katkı sağlanmak istenmiştir.

Bu bağlamda, ortaöğretim düzeyinde “Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık Tematik Lisesi” temelinde, bölümün açılması önerisinde bulunulmuştur.

Türkiye’de, Mesleki ve Teknik Anadolu Liselerinin mevcut 54 alan ve 199 alt dalı vardır. Yıllardır ortaöğretimde Muhasebe ve Finansman Alanı alt dalı olan Borsa ve Finans Hizmetleri ile Pazarlama ve Perakende Alanının alt dalı olarak Sigortacılık eğitimi verilmektedir. Günümüz finans ve ekonomi alanında –özellikle son yıllarda– hızla gelişen ve artan faizsiz finans kurumları, faizsiz finansal araçlar, piyasalar, bu alanda nitelikli iş gücü gereksinimleri dikkate alındığında “Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık” alanının ortaöğretim düzeyinde açılmasının daha fazla geciktirilmemesi gerektiği düşünülmektedir. Özellikle ülkemizde sosyo-ekonomik boyutuyla; artan Katılım Banka ve Sigorta Kurumları ile işlemleri, devletin yasal alt yapı, vergi düzenlemeleri, eğitim boyutuyla; “Mesleki ve Teknik Anadolu Liseleri 2023 Görünümü” gibi proje ve hedeflerle meslek liselerinin desteklemesi söz konusudur. Bu bağlamda, ortaöğretim düzeyinde “Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık Tematik Lisesi” açılmasının vakti geldiğinin ve söz konusu gelişmeler ve düzenlemelerle uygulanabilirliği ve sürdürülebilirliğinin de mümkün olduğu düşünülmektedir.

“Faizsiz Bankacılık ve Sigortacılık” alanının ve Tematik Lisesinin açılması durumunda, Faizsiz Bankacılık ve Faizsiz Sigortacılık olarak iki alt dalda yahut ikisi birden tek dal olarak da açılabilmesinin, mevcut ortaöğretim ve tematik liseler kanun ve yönetmeliklerine uygun şartlar ve koşullar altında mümkün olabileceği görülmektedir.

Çalışmada bazı sınırlılıklar söz konusudur. İlk olarak, Türkiye’de “Tematik Liseler” son birkaç yılda açıldığından ve henüz mezunlarının olmamasından dolayı Tematik Liselere ilişkin akademik araştırmalar mevcut değildir. Dolayısıyla literatür araştırması yapılamamıştır. İkinci olarak, faizsiz ekonomi ve finans alanı da yeni bir alan olduğundan söz konusu alanda lisans mezunlarının henüz olmaması, lisansüstü mezunlarının ise çok az olması dolayısıyla alana ilişkin işgücü talep ve arzına yönelik açıklamalara yeterince yer verilememiştir. Son olarak, ele alınan konu hakkında daha önce yapılmış akademik çalışmalar olmadığından alanın eğitim boyutu açısından yeterince bilgi birikimi mevcut değildir.

Bundan sonra, bu çalışmadaki sınırlılıklar göz önüne alınarak, Faizsiz Finans Sisteminin eğitim boyutuna ilişkin; bir bilim dalı olarak Faizsiz Finans Sistemi ya da İslam Ekonomisi ve Finansının geleceği, metodolojisi, müfredatı, öğretim yöntem ve teknikleri, kaynakları, alanın bilinirliği, alana karşı öğrencilerin tutumu gibi konular üzerinde daha geniş bir fizibilite çalışması yapılarak katkı sağlanabilir.

KAYNAKLAR

- Akhun, İlhan (1980), “Okul-Sanayi Ortaklaşa (OSANOR) Eğitimi”, <http://www.efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1537-published.pdf> E.T. 12.01.2019
- Bolat, Yavuz (2017), “Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Mevcut Durumu ve Farklı Ülkelerle Karşılaştırılması” <https://www.pegem.net/dosyalar/dokuman/962017130715turk%C4%B1ye.pdf>
- Ertürk, Selahattin (1975, Aktaran, ARSLAN, Mehmet, 2009:13), “Eğitim Bilimlerine Giriş”, http://www.academia.edu/34338282/E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M_B%C4%B0L%C4%B0M%C4%B0NE_G%C4%B0R%C4%B0C5%9E E.T.19.01.2019.
- <http://www.mecup.meb.gov.tr> E.T.05.01.2019
- http://mtegm.meb.gov.tr/portal/taslak/?sayfa=ogrenci_alan_dal E.T.05.01.2019
- <https://www.sporlisesi.info/2017/06/tematik-spor-liseleri-ve-branslar.html> E.T.15.12.2018
- <http://www.meb.gov.tr/itu-ile-mesleki-egitim-alaninda-is-birligi/haber/17859/tr> E.T.20.01.2019
- Karabatak, Songül ve Şengür, Dönüş (2018), Mesleki ve Teknik Eğitimde Yapılan Düzenlemelere İlişkin Okul Yöneticilerinin Görüşleri, Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi, S:1, C:5 <http://dersipark.gov.tr/download/article-file/478328>
- MEB, (2018), “Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü Raporu”, https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/12134429_No1_Turkiyede_Mesleki_ve_Teknik_Egitimin_Gorunumu.pdf, E.T.20.01.2019.
- Mesleki Eğitim Kanunu, (1986), “3308 Sayılı MESLEKİ EĞİTİM KANUNU”, <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.3308.pdf>, E.T. 20.01.2019.
- MTEGM,(2018), “Mesleki ve Teknik Eğitimde Endüstri 4.0 Dönüşümü”, <http://mtegm.meb.gov.tr> E.T.15.12.2018
- MTEGM,(2017),https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_03/30174759_TEMATYK_ANA_DOLU_LYSESY_ESASLAR.pdf, E.T. 09.01.2019.
- Resmi Gazete (2016), “Millî Eğitim Bakanlığı Özel Program Ve Proje Uygulayan Eğitim Kurumların Yönetmeliği” <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2016/09/20160901-32.htm>
- Resmi Gazete, (2017), “Millî Eğitim Bakanlığı Kurum Açma, Kapatma Ve Ad Verme Yönetmeliği”
- Selçuk, Ziya (2018),), “Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitimin Görünümü Raporu”, https://mtegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_11/12134429_No1_Turkiyede_Mesleki_ve_Teknik_Egitimin_Gorunumu.pdf, E.T.20.01.2019.
- Şencan, Hüner (2008), “Türkiye’de Mesleki ve Teknik Eğitim sorunlar-Öneriler”, MÜSİAD Araştırma Raporları:55, http://www.musiad.org.tr/F/Root/Pdf/Ara%C5%9Ft%C4%B1rma%20Raporlar%C4%B1/Ara%C5%9Ft%C4%B1rma%20Raporlar%C4%B1/Mesleki_Teknik_Egitim_Raporu.pdf E.T.24.01.2019
- Yeşiltaş, N.K. ve S. Kaymakçı (2009), John Dewey’in Eğitim Anlayışı Ve Sosyal Bilgiler Eğitimine Yönelik Bazı Örnek Uygulamaları, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı:4 https://www.academia.edu/24107247/JOHN_DEWEY_%C4%B0N_E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M_ANLAYI%C5%9E ve SOSYAL_B%C4%B0LG%C4%B0LER_E%C4%9E%C4%B0T%C4%B0M%C4%B0NE_Y%C3%96NEL%C4%B0K_BAZI_%C3%96RNEK_UYGULAMALARI, E.T.(05.01.2019).
- www.devlette.com